TRANSILVANI'A.

FOI'A ASOCIATIUNEI TRANSILVANE

PENTRU

LITERATUR'A ROMANA si CULTUR'A POPORULUI ROMANU.

ANULU ALU VIII-LEA

1875.

Editoriu: comitetulu asociatiunei.

Redactoriu: secretariu alu asociatiunei G. Baritiu.

BIBL. UNIV. CLUJ-SIBIU
Nr. 4788.-1941.

BRASIOVU.
In tipografi'a Römer & Kamner.

SUMARIULU

materiiloru coprinse in cursulu acestui anu.

	Nr. foliei
Migratiune. Colonisatiune. Invasiune, de G. Baritiu	1 2 3
Fragmente dein istori'a regim. alu II-lea rom. trans. (Continuare si fine dein an. 1874), de G. B.	1 2 3 4
Liber'a muraria. (Francmaçionerie)	1
Consemnarea romaniloru ucisi la 1848—9 in Clusiu, de Seleusianu	2
Despre fói'a periodica „Beseric'a romana“ din Bucuresci	2
Date relative la prinderea si executarea lui Baternai, Simonis si protopopulu Turcu, de Seleusianu	3
Insemnatatea literaturei romane traditionale, de professoriulu dr. Grig. Silasi	3 4 5
Generariu Constant. Nasturellu-Herescu. Necrologu	3
Adressa càtra „Carturarii poporului romanu“ in caus'a fóiei „Siedietórea,“ de Iosifu Vulcanu	3
Actele prealabili si memorandulu unei conferentie private dela Blasiu, dein a. 1872	4 5
Starea actuale a diaristicei la natiunea dacoromana. de C. D. Aricescu	4
Documentu de emigratiune datu de proprietariulu Grigorie Caracasiu dein Bucurescí	4
Necrologulu presiedentelui asociatiunei trans. rom. br. L. V. Popu	5
Lupt'a dela Josefstadt. (Cantecu populariu)	5
Afaceri de ale comuneloru fostului regim. I. rom. trans. in caus'a fonduriloru, scóleloru etc.	6 7 8
Suferintiele protopopulu I. F. Negrutiu dein Clusiu, pe tempulu bellului civile $184^{8}/_{9}$	6 7
Memorialu istoricu alu canonicului prepositu Stefanu Moldovanu si 79 documente dein anii 1848—49	6
Progressele limbei basericesci in Romani'a, de G. B.	6 7 8
Lupt'a dela Königgrätz. (Cantecu populariu)	6
Estrasu dein diariulu vietiei sale dela a. $184^{8}/_{9}$, de Stefanu Moldovanu	7—15
Epistol'a generariului Urban adressata càtra colonelulu regimentului Nr. 50 in 1863	7
Dein statutele societatiei romane pentru incurageárea scientieloru si arteloru	7
Adaose si rectificari la istori'a regimentului II. rom. trans. de unu nenumitu	9—12
Oratiune funebrale rostita la inmormentarea baron. L. V. Popu in Buda-Pesta, de Iustinu Popufiu	9 10
Psaltirea calviniano-romana versificata, recensiune de dr. Gr. Silasi	12—14
Christoforu Columbu inaintea congressului de prelati, de Sim. Michaiescu	13
Cercularíu càtra tóte eforiile scóleloru granitiaresci datu spre incuragiare la statulu militariu	14
Glosse despre agricultura, de unu nenumitu	15 16
Economi'a. Casse de economia. Economi'a dein copilaria. Comentariu la publicatiunea dlui I. M. Riureanu	15
Cuventu de deschidere, tienutu in adunarea despart. 17-ea dein Reginu, de Maioru presied.	15
Reflexiuni la adunarea estraord. dein Alb'a-Iuli'a	15
Documentele istorice dein 1848 et 1849 incependu dela 3. Aprile 1848 publicate in collectiunea canonicului Stefanu Moldovanu	16—20 22—24
Raportu despre fondulu scolasticu alu fostiloru granitiari dein regim. I. rom. trans.	16
Program'a adunarei gener. a 14-ea a asoc. trans.	16
Dn. Vasilie Alexandri si cele doue poesii ale sale, Resbunarea lui Statu-Palma si Concertulu in Lunca	18
Diaristic'a nóstra. (Critica)	18
Cuventulu v. presiedentelui Iacobu Bologa la deschiderea adunarei gener. in Reginu $^{17}/_{29}$ Aug.	19
Despre unele midiulóce care aru potea ameliora starea materiala a poporului romanu, de parochulu B. Baiulescu	19 20
Elogiu rostitu la mormentulu fericitului br. Lad. V. Popu, de dr. Grig. Silasi	21 22
Necrologulu lui Petru Poenariu	21
Raportulu secret. I. V. Rusu despre activitatea comitetului asoc. trans. pe a. $187^{4}/_{5}$	20 21
Raportulu bibliotecariului asociat. trans.	20
Baseric'a romanésca in lupta cu reformatiunea, de G. Baritiu	22—24
Conspectu despre stipendiatii asociat. trans.	22
Populatiunea dein tóta lumea dupa datele cele mai noue	22
Unele sciri dela societatea acad. romana	22
Ratiociniu despre starea fondului asoc. trans. $187^{4}/_{5}$	23
Scurta informatiune despre tipografiile si librariile trans., care se ocupa cu productele literaturei rom.	23

Processu verbale alu sied. comitet. asoc. trans. etc., dein 10. Nov. 1874	1
„ „ „ 8. Dec. „	2
„ „ „ 2. Fauru 1875	6
„ „ „ 2. Martiu „	7
Protocollu susceputu in adunarea fostiloru granitiari dein regim. I. rom. in 30. Oct. 1874	9 10
Processu verbale alu sied. comitet. asoc. trans. etc., dein 10. Aprile 1875	9
„ „ „ 13. Maiu „	11
„ „ „ 26. „ „	12
„ „ „ 8. Iuniu „	13
„ „ „ 6. Iuliu „	15
Processu verbale alu adunarei extraordinarie, tienute in $^{6}/_{18}$ Iuliu la Alb'a-Inli'a	15
Processu verbale alu comitetului asociatiunei trans. dein 20. Iuliu 1875	16
„ „ „ 3. Aug. „	17
„ „ „ 21. „ „	18
„ „ „ 24. „ „	19
„ „ „ 28. Sept, „	20
Processu verbale alu adunarei gener. dein Reginu	19 20
„ „ „ comitetului asoc. trans. dein 2. Nov. a. c.	23

Anuntiuri bibliografice se afla in cei mai multi Nri.

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fiorini v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 1 galbenu cu porto postei.

TRANSILVANI'A.

Fói'a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Abonamentulu se face numai pe cate 1 anu intregu. Se abonédia la Comitetulu asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Nr. 1. **Brasiovu 1. Ianuariu 1875.** **Anulu VIII.**

Sumariu: Migratiune. Colonisatiune. Invasiune. — Fragmente dein istori'a regimentului alu II-lea rom. granitiariu transilvanu. (Urmare.) — Liber'a muraría. — Procesu verbale — Publicarea baniloru incursi.

Migratiune. Colonisatiune. Invasiune.*)

Pre càtu tempu se desbatea in anulu acest'a cestiunea junctiuniloru de cali ferate, atàtu in Bucuresci, càtu si in Pestea, cetele prin care se representá opositiunea, in camere si afòra dein ele, in diarie, in cluburi si alte conferintie, strigá pe tóte córdele si tonurile, cà toti cei carii ceru si voliescu anume acestea junctiuni pe care le vedemu votate, suntu totu atàti tradatori de patria si de natiune, ómeni venduti la straini.

In adeveru, acesta fu érasi unulu dein acelea casuri deplorabili in viéti'a nóstra publica, unde reutatea omenésca se luase de mana cu ignoranti'a stupida si cu fanatismulu. Speculantii, speditorii, corabierii, proprietarii si arendatorii de poste, carausii, au fostu totu-deauna in contra infientiarei de cali ferate, in ori-ce tiéra si in ori-ce directiune. Ómenii fanatici, tenerimea lipsita de ori-ce experientia, si alaturea cu ea multimea gagauliloru, alarmati de ceia, au intratu in latiulu loru si le-au facutu trebile pàna in momentulu in care calea ferata combatuta de ei fu deschisa; atunci se arruncara si ei in vagonu cá tóta lumea si — amutira; missiunea loru fu terminata. Pre candu se proiectase calea ferata dela Presburgu la Pestea, pe tiermulu stangu alu Dunarei, ungurenii fanatici si innebuniti mai alesu de actionarii societatiei de corabieri cu vapóra, de corabieri cu sieici si luntrii pe Dunare, stá se omóre pe comitele Stefanu Széchenyi si 'i injurá inca si cocosiulu carele canta in óre diverse la usi'a raiului, ilu declará de tradatoriu, carele a vendutu tiér'a la nemti si la camarill'a dein Vien'a si care deschide cale larga migratiunei si colonisatiunei cu nemti. Indesiertu le respundea Széchenyi si amicii sei in cluburi si prin pressa: Mei ungureni, nu ve faceti de risulu Europei, nu fiti asia straini in histori'a patriei nóstre. Pe nemti si pe slavi 'iau aflatu magiarii aici, pe unde'i vedemu si astadi, numai in Banatu si in Transilvani'a nu au fostu de locu nemti pre candu au venitu magiarii in tierile acestea. Nevestele regiloru Stefanu si Salomonu au fostu nemtióice curate, chiaru regele nostru Petru a fostu némtiu. De ací incolo regii si reginele Ungariei s'au incuscritu neincetatu cu familii nemtiesci suverane, pàna ce in fine ajunse pe tronu unu némtiu dela Luxemburg, adeca Sigismundu, si pe calea lui inaintà cas'a Habsburg. Baronii tierei au imitatu pe regi si au colonisatu barbatesce cu nemti, mai primindu in tiéra alte sute de mii, inpingùndu ramurile loru pàna in fundulu Daciei, adeca in Transilvani'a. Asia dara nemtii càti nu au fostu in tiéra, au venitu chiamati chiaru de protoparentii magiariloru, fòra nici unu drumu de feru. Magiarii si nemtii s'au batutu de multe ori cá orbii intre sene, inse érasi s'au impacatu. N'au avutu incàtrau, au trebuitu se se impace dein mai multe cause grave.

Dara care speculantu, corabieriu si care fanaticu se uitá pe atunci in gur'a lui Széchenі? In fine calea ferata totu se facù; fanaticii amutira, éra speculanti isi batura jocu de ei, si se impacara usioru cu partit'a lui Széchenі.

Curatu asia se va intemplá si pe la noi in trei patru ani, pre candu voru cadea érasi multe masce, precumu au cadiutu si altele cá de 10 ani incóce. Pe la noi inca sbiéra marii patrioti: Invasiune de straini, colonisatiune, tradare!

Intru adeveru, tóte acestea s'au intemplatu in ambele Dacii, migratiuni mari, colonisatiuni facute cu planu, si fòra planu, invasiuni nenumerate, tradari infernali ale elementului nostru nationale si ale patriei, pe càti peri in capu; numai càtu nici unulu dein acele evenimente nu au fostu efectu alu caliloru ferate. Popórale selbatece, barbare, rapace, golane, flamande, nu au asteptatu vocea comandei dupa unu planu precugetatu, nici infientiare de drumuri asternute cá ale romaniloru antici, cu atàtu mai pucinu cali ferate, séu corabiere cu vaporu, ci conduse numai de instinctulu loru, cá si vitele, cá si terele codriloru, manecá in càtrau vedea cu ochii. Totu cam asia se intempla cu popórale, de si mai multu séu mai pucinu civilisate, inse fórte reu guvernate, supuse la tóte impilarile si la spoliatiuni hotiesci, lovite mereu in interessele loru cele mai scumpe, in conscienti'a, in religiunea loru, in familia, in limba si nationalitate, supuse la mii de lipse si aduse la

*) In legatura cu acésta dissertatiune recomendamu lectoriloru „legea pentru regularea proprietatiloru statului in Basarabi'a“ publicata in Nr. 19. . . . alu Trans. 1874.

sapa de lemnu. Acestea inca pléca in desperatiunea loru, in càtrau vedu cu ochii, trecu preste munti si preste riuri mari, si stau cá si popórale selbatece, numai unde intempina resistentia dein partea altoru ómeni. Mai suntu si colonisatiuni provocate inadensu, si de buna voia, de càtra unele guberne si de popóra care au pamentu multu necultivatu, séu de càtra unele la care lipsesce industri'a si comerciulu.

Daci'a si poporulu dacoromanu cunósce tóte acestea specii si moduri de migratiuni si colonisatiuni; preste acestea elu mai cunósce fórte bene inca si invasiunile cu arm'a de braçiu, care'ti calca pamentulu si te subjuga cu dreptulu pumnului.

De invasiunile popóraloru selbatece nu se mai teme nimeni; Rusi'a le-a respinsu, séu subjugatu, in parte le-a si exterminatu. Subjugarea, mai alesu a Daciei inferióre (Romani'a libera) inca nu s'ar mai potea intemplá asia usioru, precumu se intemplase in epoc'a decadentiei. Astadi tiér'a intréga se deprende in arme, conscienti'a nationale si demnitatea de poporu liberu s'a desteptatu precumu nu a mai fostu nici-odata. Patriotismulu rationale se desvólta alaturea cu celu pathologicu alu multimei, cu alu poporului condusu mai multu numai de instinctu, care de candu este si elu proprietariu si de candu póte fi ori-candu ii va placea prin cumperare de locuri, a inceputu a rationá si a'si face idea chiara despre ceea ce invetiatii numescu patriotismu· Idei'a unitatiei nationale prin limba si institutiuni, prende radecine totu mai afunde. Scólele publice si private prepara pe fia-care anu preste 100 de mii teneri patrioti. Limb'a nóstra nationale, fòra a fi sustienuta si aparata prin legi draconice precumu suntu ale Ungariei, decretate in favórea limbei magiare, ci ajutata numai de farmeculu si de potcrea attractiva innascuta ei, strabate pe di ce merge nu numai prin arteriele vietiei nóstre nationale, ci acésta limba farmecatória este invetiata, vorbita si scrisa nu de frica, ci de buna voia, in totu coprinsulu tierei, de càtra toti strainii càti se asiédia acolo pe mai multi ani séu pe viétia, indata apoi in a dou'a generatiune nu mai poti alege dupa limba pe grecu, bulgaru, arnautu, adesea nici pe némtiu, nici pe evreu deintre adeveratii romanii, déca nu vei aflá in ei alte semne caracteristice nationali, care se potu asimilá si paralisá mai incetu si uneori numai in cateva generatiuni. Pe langa limba si pe langa numerósele institutiuni ale tierei mai este si clim'a, care face cá elementele straine séu se se asimile, séu se dispara cu totulu dein tiéra. Multimea de colonisti germani adusi in anii 1859—60 in Munteni'a de càtra càtiva proprietari de pamentu mai alesu in districtele dela Dunare, au disparutu numai in 12 ani intru atàta, in càtu nici de numele loru nu se mai aude, precumu nu se aude in Transilvani'a de numele celoru trei sute de familii svabesci, aduse dein regatulu Virtembergei in a. 1846.

Amu fi in stare de a enumerá inca sí alte impregiurari favorabili elementului nostru si asecuratórie de viétia nationale si politica independente. Cu tóte acestea mai suntu multi romani pessimisti, caroru venirea strainiloru si colonisarea loru in Daci'a le insufla anxietate de di si de nópte. Noi credemu cà temerile acestora purcedu mai alesu dein lenea loru, care nu'i lasa cá se ia odata la revisiune exacta tóte calitatile bune si rele si tóte poterile de viétia ale poporului romanescu, se le puna in cumpana, se le compare cu ale altoru popóra de conditiunea nóstra si chiaru cu ale acelora, care se afla in conditiuni si mai favorabili decàtu noi.

Este pré adeveratu, cà populatiunea Romaniei se inmultiesce neincetatu prin migratiune; dara inainte de a ne spariá de acea migratiune, trebue se o cercetamu fórte de aprópe, cá se cunóscemu elementele nationali care trecu si se asiédia in acea tiéra. Noi ne vomu incercá se analisamu acelea elemente dupa cumu avuramu ocasiune de a le cunósce intr'unu periodu de vreo 35 de ani, dein propri'a esperientia, proptita si de date statistice, dein care vomu si premite unele, pentru-cá se le avemu in càtu-va de base ale cercetarei nóstre.

Almanachulu colonelului Blaremberg (cumnatu alu fratiloru Ghica) publicatu in a. 1842 la Bucuresci, pune numerulu locuitoriloru Valachiei (Munteniei) „dupa cele dein urma catagrafii," in terminu de midiulocu pe 1200 miliarie □ la 2,000,000.

Principele Nicolae Sutiu in statistic'a sa publicata la Iassi in 1852 pune numerulu locuitoriloru Moldaviei, érasi dupa catagrafii oficiali, pe 800 miliarie □, aproximativu la 1,500,000*). De si ambii acei auctori se provóca la numeratur'a oficiale, totusi unulu cá si altulu se indoiesce de exactitatea cifreloru produse, si cu totu dreptulu. Este adeca cunoscutu, cà popórale care au suferitu multu prin despotismu, suntu fórte prepuitórie, si cà ele in numerarea populatiunei vedu una specie de cursa, care li s'ar' pune mai virtosu cu scopu de a'i incarcá si mai greu cu imposite, de a'i constringe cá se dea si mai multu la statu si la tóta lumea; apoi in unele casuri isi feresou si fetiorii de assentatiune; de aceea in momentele numerarei ascundu pe càtu se póte dein membrii familieloru, éra uneori se celédia (se trecu cu tacerea) familii intregi. Au fostu si tempuri, in care chiaru guberniele tierei si partea boieriloru patrioti aratá unu numeru de locuitori neasemenatu mai micu decàtu erá ei in realitate, éra acésta o facea cu scopu de a scutí tiér'a pre càtu se potea, de inpilarile turciloru si de ale invasiuniloru, candu rusesci, candu austriace. Pe langa acestea se mai consideramu, chiaru dupa incetarea invasiuniloru, inca si nescienti'a si nepasarea multoru functionari insarcinati cu facerea catagrafiei. Celatiunile acestea mer-

*) Vedi la pag. 57, unde dein numeratura scóte numai 1,462,105, observa inse, cà se ia aproximativu cifr'a de 1½ milionu.

gea odenióra asia departe facia cu lumea dein afóra, in càtu de ex. renumitulu geografu italianu Balbi in lipsa totale de citre adeverate, pusese numerulu locuitoriloru Valachiei numai la 700 de mii, éra pe alu Moldaviei la 450 de mii. Totu de aici se póte esplicá, cà chiaru scriitorii moldoveni si munteni differu pàna aprópe in dilele nóstre mai multu séu mai pucinu intru fixarea numerului locuitoriloru, éra cei informati mai bine dau se pricepemu. cà acelu numeru trebue se fia mai mare decàtu ilu arata ei insii.

Intre anii 1860—62, dupa-ce adeca s'a infientiatu si in Romani'a unu despartiementu de statistica la ministeriulu de interne, se facù si catagrafia noua, conformu instructiuniloru propuse ministeriului de neuitatulu Martianu, in totu coprinsulu Romaniei unificate, adaose cu partea de càtra marea négra a Basarabiei. Dein acea numeratura au esitu preste totu numai ceva preste 4 milióne si doue sute de mii locuitori ai Romaniei. Pàna atunci sustienea multi, cà in Romani'a unificata trebue se fia cinci milióne locuitori. Ne aducemu aminte, cà intre altii, chiaru Martianu se vediù fórte insielatu in asteptarile sale.

Dupa 12 ani de dile vinu statisticii Romaniei si punu numerulu locuitoriloru ei rotundu cu cinci milióne. Dara de unde acésta inmultire ne mai audita la nici unu poporu de pre faci'a pamentului, cá dela 4 milióne 200 de mii se crésca in scurtulu intervalu de 12 ani cu 800 sute de mii? Esplicarea acestui adaosu numai dein inmultirea prin nasceri este cu atàtu mai pucinu possibile, cu càtu tocma in càtiva ani dein urma mortalitatea in Romani'a fu relative mai mare decàtu este aceea in tempuri normali; cà-ci coler'a si mai virtosu anghin'a secerà mai neincetatu cu miile de mii, mai alesu dein generatiunile fragede si tenerele. Asia dara, déca poporatiunea Romaniei nu s'a inmultitu prin nasceri, a trebuitu se se inmultiésca prin migratiuni dein alte tieri si staturi, prin colonisatiune? Lumea inse si cu ea noi vecinii si in parte compatrioti, nu amu auditu si nu amu vediutu trecèndu in Romani'a colonii in masse mari, necumu de sute de mii, dara nici macaru de càte diece mii, cá se ocupe locuri desierte, siesuri intense, séu munti nelocuiti, ori se se asiedie pe insulele Dunarei càte se tienu de Romani'a; nimicu dein tóte acestea.

Apoi dara cumu se se esplice acea differentia batetória la ochi? Ea se póte esplicá mai alesu in trei moduri, care suntu:

1. Dupa catagrafii repetite populatiunea Romaniei incepù se se dedea cevasi mai multu cu numerarea membriloru familiei; asia numitele liste ale starei civile (matricule) se pórta de càtiva ani incóce mai regulatu, legea de recrutatiune da comandeloru militarie órecare dreptu de controlu asupra portarei listeloru starei civile, dein care tóte urmédia, cà celatiunile s'au impucinatu.

2. Pàna la alegerea lui Alexandru Ioanu de Domnu alu Romaniei, numerulu asia numitiloru „suditi", adica locuitori cari petrecu in Romani'a sub protectiunea vreuneia dein poterile straine, se urcá la sute de mii, deintre carii cei mai multi erá suditi austriaci. Pe tempulu conferintieloru dela Vien'a dein a. 185⁴/₅ regimulu austriacu luase mesurile cele mai petrundietórie, pentru cá consulii, agentii si starostii sei se numere cu cea mai mare exactitate pe toti suditii austriaci si pe toti càti se dá ei de buna volia cá suditi, incependu dela celu mai de frunte capitalistu, medicu, professoru, pàna la evreulu celu mai saracu si la tieganulu celu mai trentiurosu, mai in scurtu, ómeni de tóte conditiunile. De nu ne insiéla memori'a, consulatele si agentiile au scosu pàna atunci preste trei sute de mii suditi austriaci locuitori in Moldov'a si in Munteni'a, pusi sub protectiunea Austriei, scutiti de ori-ce imposite si alte obligamente càtra tiéra, subtrasi cu totulu de sub jurisdictiunea auctoritatiloru publice romanesci. Scopulu Austriei cu acea catagrafia facuta sub scutulu trupeloru sale de invasiune fusese, precum se scie de comunu, cá la conferintiele celoru siepte poteri se aiba cu unu argumentu mai multu de a lua in possessiune definitiva principatele romanesci pe temeiulu „dreptului virtuale (dreptu fictivu), formatu cá dein partea corónei unguresci." Ci acestea nu se tienu de cestiunea de care ne ocupamu acilea; destulu atàta, cà pàna pre la a. 1860 mai erá inca sute de mii locuitori in Romani'a, carii trecea de suditi straini, si nu suferea, ca se fia adnumerati la ceealalta populatiune a tierei. Se nu créda inse nimeni, cà toti acei „suditi" era in adeveru straini, venetici, neromani; tocma dein contra, se aflá intre acei „suditi" unu numeru considerabile, mai alesu de comercianti pamenteni, descendenti dein familii vechi pamentene, carii pentru cá se fia scutiti de greutatile tierei, se subtragea dela jurisdictiunea tierei si se punea sub protectiunea vreunui consulatu strainu. Noi insine amu cunoscutu destui romani, greci, tientiari etc., cá suditi englesesci, rusesci, francesci si mai alesu austriaci. Intre acei ómeni era si de aceia, carii schimbá protectiunile dupa cumu li se parea loru, cà una séu alta deintre poterile cele mari impune mai multu osmaniloru cu auctoritatea sa. Numai sarman'a opinca nu a sciutu se caute si nu a cautatu protectiune straina; ea s'a trasu in codrii. Pre candu Napoleonu I. stá la culmea gloriei sale, ómenii se imbuldiá cu miile sub protectiunea Franciei. Dupa caderea lui Napoleonu I. si dupa inchiaierea aliantiei sante, aceiasi ómeni se pusera sub protectiunea Austriei, éra dela 1829 incóce multi s'au facutu si suditi rusesci, pentru cà Russi'a dominá in tiéra prin consulii sei. Pre càtu tempu dominase in principate iataganulu si domni'a tierei era data cumu amu dice, in arenda, cautarea de protectiune straina se potea esplicá, in càtu-va si escusá, pentru-cà ómenii cu familiele loru voliá se pórte in acelea tieri comerciu, inse asia, cá se fia scutiti de brulalitatile si de bar-

bari'a turciloru. Casuri analóge amu avutu si noi aici in Transilvani'a si in Banatu pàna in a. 1848, pre candu multime de romani spre a scapá de impilari, brutalitati, tiranii si de tóta intricosiat'a disordine ce dominá in comitatele feudali, cautá protectiunea comandei generale austriace dela Sibiiu si dela Temisiór'a, ceea ce se intemplá in forme diverse, dein care cea mai usitata era, cà cerea cá se fia incorporati la militi'a confiniaria, adeca se supunea mai bucurosi la disciplin'a cea aspra si adesea discretionaria ostasiésca, decàtu se mai sufere tirania si spoliatiuni de tóte dilele. pe generatiuni inainte.

Acelea relatiuni civili si politice ale populatiunei au incepatu a se schimbá fórte incetu, successive, treptatu, pàna inainte cu 14 ani. Dupa esirea rusiloru in a. 1834, sub domni'a lui Alexandru D. Ghica in Munteni'a, cerea unii altii deintre sudíti dreptulu de inpamentenire séu naturalisatiune, séu cumu ii dicemu noi in Transilvani'a, indigenatu, care se conferiá de càtra adunarea legislativa. Inse lucru curiosu, precumu suditii nu avea incredere in stabilitatea lucruriloru tierei si in eficacitatea protectiunei patriotice, totu asia si adunarea legislativa era fórte scrupulósa in darea de indigenatu. Urmarea fu, cà ómenii remanea in calitate de „suditi" sub protectiunea consulateloru, facea inse ce facea si se bucurá totusi de tóte folósele càte potea se traga dela tiéra, fòra cá se concurga la tesaurulu ei nici cu unu banu. Multi dein suditi isi cumpará si case si proprietati intense, sub numele unoru pamenteni privilegiati, si asia insielá tiér'a. Candu se intemplá se se numere populatiunea prin auctoritatile tierei, ceea ce se intemplá forte raru, asia numitii suditi se subtragea dela numeratura, cá si cumu nu s'aru aflá in tiéra. A datu Dumnedieu de s'a inchiaietu pacea dela Parisu si conventiunea dela 1858 asia precumu le cunóscemu; s'au unitu apoi principatele, s'au alesu unu Domnu care a potutu se aiba multe defecte, dara simtiementele si mandri'a sa nationale, patriotismulu seu luminatu si curagiulu personale cu care a infruntatu trutasiele pretensiuni atàtu ale consulateloru, càtu si ale marelui viziru, au cumpanitu pe tóte acelea defecte. Prin acelea virtuti elu a sciutu se insufle atàtu respectu si incredere in poterea de viétia a statului romanescu, in càtu mai alesu dela 1860 incóce „suditii" renuntiá pe fia-care anu cu miile la protectiunile straine si se supunea la jurisdictiunea tierei. Renuntiarea la protectiuni este si mai désa, de candu s'au introdusu cu codicele Napoleonu si procedur'a civile francésca, de candu s'au reorganisatu tribunalele pe pitioru europénu, cu publicitate, cu judecatori-de-pace si cu alte institutiuni, prin care se asigura administratiunea dreptatiei, de care poporulu este insetatu si pe care o cauta in tóta lumea. De ací incolo „suditii" nu numai cà nu se subtragea dela jurisdictiunea tierei, dar inca se inbuldiá si se inbuldiescu pe anu ce merge. Legea tiene, cà fia-care suditu este obligatu a cere dela respectivulu consulatu in scrisu, stergerea dein lista, se intielege, sub conditiunile prevediute totu in lege. Déca suditulu nu póte se scótia dela consulatu resolutiune in trei luni, se considera cá esitu de sub protectiunea straina si trece in classea fililoru patriei. De acestu dreptu s'au folositu si se folosescu nu numai multime de romani trecuti dein Transilvani'a, Banatu, Bucovin'a in Romani'a, ci si sasi transilvani, unii germani, secui, rusi, greci, bulgari, arnauti. Alte cete numeróse, mai alesu de romani transilvani immigrati, au trecutu sub jurisdictiunea tierei fòra picu de formalitate, fòra a mai colindá pe la consulatu, ci éca asia, unii au fostu deschisu comerciu, au exercitatu vreo professiune, dela Casa-voda incóce platescu patenta (ce se dice la noi dare de càstigu), se insóra cu pamentene, si s'au inpamentenitu ipso facto; altii s'au asiediatu pe la tiéra, cá arendasi mici, séu cà'si cumparara vreo mosióra, cà-ci le este permissu prin lege, ori-cà au intratu cá economi pe la proprietarii mai mari, si asia disparura cu totulu deintre suditi. De multimea studentiloru, carii se stracura pe fia-care anu in Romani'a, tacemu asta-data, de si acésta impregiurare merita sè fia luata fórte de aprópe in consideratiune. Totu asemenea cestiunea economiloru de vite dein Transilvani'a, cunoscuti sub diversele nume de saceleni séu mocani, braneni séu moroieni, brescani, salisceni si resînareni séu tiutiuieni, nasaudeni, hatiegani etc. merita tractare separata, mai alesu de candu dein acésta classe de locuitori au inceputu a emigrá in numeru multu mai mare decàtu s'a intemplatu acésta mai inainte, in càtu br. Bl. Orbán nu mai are causa de a se spariá de inmultirea loru in Transilvani'a, nici de a'i insultá precumu a facutu in cunoscut'a sa carte, de care ne-amu ocupatu cu inceputulu anului trecutu.

(Va urmá).

Fragmente dein istori'a regimentului alu II-lea romanescu granitiariu transilvanu.

(Urmare dein anulu tr.)

Pentru romani nimicu dein acestea. Imperatulu Ferdinandu, atunci cá totu-dauna suferindu de unu morbu greu, cadiutu pàna in Septembre in potestatea ungureniloru, chiaru se fia volitu, nu potea face nimicu in favórea romaniloru. Dupa adunarea cea mare dela Blasiu dein Maiu, romanii càti partecipasera la aceea, persecutati cu temnitia si cu furci. Dupa proclamarea emancíparei tieraniloru, introducere de iobagia noua sub titlu de restantie, executata cu ajutoriu ostasiescu, pe care br. Puchner ilu dá aristocratiloru. Desarmarea toturoru romaniloru sub cea mai grea pedépsa. Paralisarea fatale a ori-carei actiuni nationale mai energióse prin impregiurarea, cà cei duoi episcopi, pe carii natiunea 'i alesese de presiedenti si conductori ai sei, nu numai siedea in Pestea si partecipá la desbaterile parlamentarie, in care se prepará bellulu civile si desbinarea monarchiei, dara condamná totu-odata ori-ce mesuri de aparare

justa s'aru fi incercatu se ia ceilalti membrii ai comitetului.*) Acea paralisia luase caracteru si mai periculosu dein caus'a portarei celei aequivoce (indoióse) si insuflatórie de mare neincredere a comandantelui generariu si a colegiloru sei, caroru nu le potea aflá nimeni voli'a si nevoli'a. Au trebuitu se intreviia alte evenimente dein afara, care au cutremuratu imperiulu dein temelii, pentru cá comand'a generale dein Sibiiu se'si ésa dein starea sa de passivitate, fòra inse cá se desvólte alta energia mai mare, decàtu numai pre càtu se potea dela unu omu trecutu de 70 de ani, care mai suferia infricosiatu si de podagra.

In 11. Septembre ministeriulu ungurescu isi dete dimissiunea; dein celu nou, Kossuth si Szemere au fostu stersi; diet'a inse 'i tienù cu poterea, si cá se faca in mani'a monarchulni, auctorisà pe Kossuth, cá se tiparésca si note de 5 fl. In aceleasi dile romanii se adunara a dou'a óra la Blasiu, acumu inse armati care cu ce avea. Vine acolo si br. Vay; este primitu omenesce. Elu amerintia mai antaiu cu mitralii si cu mórte; dupa aceea ese in midiuloculu poporului, cérca totu ce scie prin elocentia, dara se reintórce fòra nici-unu resultatu. In 21. Septembre nefericitulu archiduce Stefanu provocatu de dieta, a mersu la banulu Jelachich, cu scopu de a impaciuí differentiele intre unguri si croati. Nu s'a potutu. Stefanu desgustatu fórte, trece iute prin Pestea la Vien'a, unde incarcatu la curte de mustrari amare, pentru cà dedese crediementu neconditionatu ungureniloru, isi ia dimissiunea si se duce in exiliu pe tóta viéti'a sa. In loculu palatinului fu denumitu generariulu locotenente-de-maresialu comitele Lamberg cá comandante supremu si commissariu plenipotente imperatescu. In 28 Septembre diet'a declara pe Lamberg de tradatoriu alu patriei, éra plebea incuragiata de Kossuth, precumu credea tóta lumea, ilu omóra pe podulu de preste Dunare in modulu celu mai selbatecu, éra studentele Georgiu Kolosi, secuiu transilvanu,**) care'lu taiase mai antaiu cu sabii'a in capu, alergandu la dieta impreuna cu complicii sei si aratandu arm'a incruntata de sange, sbiéra infuriatu: „Acesta este sangele lui Lamberg!“ Fiori de ghiatia coprinse pe cei mai multi deputati. Comitele Stef. Széchenyi dein acelu momentu isi perdù mintile, dupa aceea se aruncà in Dunare, de unde'lu scósera cá prin minune. Chiaru faimosulu revolutionariu br. Nicolae Veselényi orbulu, luà lumea in capu impreuna cu altii, apoi mai tardiu mustratu de conscientia, morí in desperàtiune. Deputatii sasi fugira si ei acasa. In aceleasi dile rebellii calcara in capu de nópte locuinti'a episcopului Andreiu Siaguna, sub pretestu cà ar avea la sene stindarte muscalésci, hàtira pe secretariulu seu Iacobu Bologa prin càteva strate, cá se le arate unde sunt stindartele. Ambii scapara cu viétia cá prin urechile acului. Görgei prinde si pune de impusca pe comitele Zichi in 29. Septembre, apoi ii confisca averea. In 20. Sept. batali'a dela Pákozd intre Jelachich si unguri. In 7. Oct. generarii Roth et Philipovich batuti de unguri si dusi in captivitate cu 8000 de ostasi. Ací tradarea era pe fația. In 6. Octobre plebea dela Vien'a si studentii spendiurara pe generariulu de artileria si ministru comite Latour. In 12. Octobre spendiurara si ungurii de la Clusiu pe juristii romani Betraneanulu si pe Simiona, éra la Tergulu-Muresiului pe junele teologu de Sibiiu, anume Vasilie Popu, dupace mai antaiu l'au torturatu. Cu acelea executiuni br. Vay si guberniulu voiá se insufle romaniloru terróre. Romanii respunsera cu repressalii, cà-ci in 13 Oct. taiara pe tiranii Alexe Gyárfás dela Sancelu si pe Sigismundu Dobay dein Rosii'a inpreuna cu fetele lui, dupa aceea in 14. Octobre cu macelulu dela Sangatinu (Kis-Enyed), unde dupa lupta de mai multe óre tienuta dein pusci, 141 de membrii ai familiiloru ungaresci au remasu morti, inse si càtiva romani impuscati de prin ferestrii.

Fația cu atàtea evenimente ametîtórie si fioróse, era tempulu cá episcopii romanesci inca se se intórca la turmele loru, si comandantele Puchner se intre in actiune. S'a intemplatu si un'a si alt'a, inse prea tardiu.

Intr'aceea noi aici nu ne ocupamu cu istori'a imperiului, si nici macaru cu a Transilvaniei; dara actiunea ulterióra a regimentului II. stà in legatura strinsa cu alte evenimente; dein acésta causa cautámu se atingemu si acilea macaru pe unele deintru acelea.

Dupa adunarea dela Nasaudu, romanii de prin comitate alergá la Urban cá la barbatulu celu mai popularin si mai decisu pentru actiune, cu diecile de mii, cá se depuna juramentulu de fidelitate càtra „imperatulu Austriei si alu Romaniloru,“ si se'i céra protectiune in contr'a tiraniei de acasa; éra tenerimea romanésca se imbuldiá cu miile la densulu, cerendu cá se fia inrolati, inarmati si exercitati alaturea cu soldatii regimentului. Vediendu Urban acelu entusiasmu alu romaniloru pentru imbraçiosiarea armeloru, a rogatu pe comandantele generalu br. Puchner, cá se'i permitta a inrola diece mii de juni romani, pe carii se'i formedie intr'unu corpu de venatori, éra spre scopulu acesta se'i tramita si bani. Idea sanetósa si fericita, pe care inse br. Puchner o respinse, éra in locu de aceea adoptà nefericit'a idea de a rescola pe poporulu intregu parte barbatésca, apta de a porta arme, in numeru de 195 de mii. Inse si acésta mesura se luà numai in momentele supreme, si cumu? fòra a impartí la poporulu romanescu nici macaru una miie de pusci, nici unu banu, celu puçinu spre coperirea speseloru mai indispensabili la inceputulu organisatiunei; vomu vedea apoi, cà mai tardiu s'a poruncitu strinsu, cá si puçinele arme ce se aflá in mànile romaniloru, se se ia dela ei. Asia dara colonelului Urban nu 'ia mai remasu alta, de càtu cá si acea mesura salutaria se o ia numai pe respunderea sa; prin urmare a si inrolatu 700 de voluntari; mai departe nici chiaru dorinti'a sa de a forma in regimentu alte duoe batalióne, alu 4-lea si alu cincilea, nu a fostu in stare de a o realisa, dein lips'a armeloru si a baniloru. 10 mii de venatori in partea septemtrionale si alte 10 mii in cea meridionale a Transilvaniei, adaose la regimentele de linia si la cele confiniarie, aru fi datu campaniei bellice in Transilvani'a cu totulu alta fația; crudimi si devastatiuni s'aru fi intemplatu multu mai puçine; pacificarea era se urmedie multu mai curendu, si ajutoriulu rusescu era se fia cu totulu de prisosu.

*) Vedi intre altele proclamatiunea episcopésca dein 8. Octobre 1848.

**) Dela Cuiesti (Kövesd), in comitatulu Albei de susu.

Dara cu trei generali morbosi, cu alti duoi, càtra carii br. Puchner nu avea nici o incredere, cumu era se se intieléga Urban, si cine se nu'si pérda patienti'a!

In 19. Septembre v. colonelulu ese dela Nasaudu numai cu 1000 de fetiori si cu trei tunuri mici pàna la comun'a Macudu, de unde provóca pe colonelulu ungurescu Carolu Dobay, cá se se retraga cu trupele sale dela Desiu, unde esîse dela Clusiu in contra romaniloru, cà de nu, elu ilu va loví. Dobay s'a si retrasu.

Faimosii secui Berzenczey, Pálfy si alti deputati secuiesci isi dedesera mai de inainte parol'a loru de onóre in diet'a dein Pestea, cà ei voru fi in stare de a scóte pe campulu de batalia in orice tempu 100 (suta) de mii secui bene armati, prin carii se extermine pe romani si pe serbi. Vediendu Urban cà in vecin'a secuime se iau in adeveru mesurele cele mai energióse de armare si versare de sange, se decise a esí dein tienutulu regimentului mai aprópe spre secuime, si asia in 14. Octobre veni la opidulu Reginu, inse numai cu duoe batalióne de granitiari, cu 2 tunuletie si ceva calarime, precumu recunósce chiaru si Kővári in susu citat'a istoria (pag. 96). In 16. Octobre se tienù faimós'a adunare fatale a secuiloru la comun'a Luteni (Agyagfalva) sub presiedenti'a comitelui Emericu Mikó, tràmisu inadinsu de càtra guberniulu dein Clusiu si de br. Vay. Se adunasera cá vreo treidieci de mii, parte mare armati. De façia era si colonelii regimenteloru granitiarie secuiesci, Franciscu Dorschner (némtiu) si Alexandru Sombori. La provocarea furiósa a lui Berzenczey se decide in contra càtoruva ómeni mai moderati, cá secuii se se declare de garda nationale, se'si aléga comandanti si se plece indata asupra romaniloru. Acésta s'a si intemplatu a trei'a di, adeca in dio'a dein care e data proclamatiunea lui Puchner. Comandante fu alesu Sombori, carui i se detera coloneli Dorschner, Dobay, Donáth, Betzmann (némtiu, nevasta-sa sasca dein Brasiovu), comitele Dionisiu Lázár, éra de thesaurariu comit. I. Bethlen. 10 mii armati cu pusci cu baionete, póte alti atàti cu lanci, plecara in patru colóne mari; ceilalti mai betrani se dusera pe la casele loru.*) Preste totu pe unde au trecutu acelea colóne, au lasatu urmele devastatiunei si ale sateloru arse. Aflandu-se pe drumu, le venira patrudieci de maji (cantarie) cu érba (prafu de pusca), cumu si alta munitiune. Dein acelea patru colóne, una parte comandata de comitele Dionisiu Kálnoki fu batuta reu de maiorulu Kleiser dela regimentulu Sivkovich in 25. Octobre la comun'a Siarosiu. Trup'a secuiésca a lui Dion. Lázár batù pe prefectulu Micasiu la Iernotu si'lu goni pàna la Ludosiu. Comunei Iernotu (Radnoth) ii detera focu, si ucisera 20 de romani; La Siauli'a, Cipau, Ogra inca au datu focu, si au ucisu 43 romani; apoi br. Georgie Apor mai spendiurà pe 26 (Gazet'a Nr. 105 an. 1848). Grosulu trupei secuiesci comandatu de Dorschner si Beczman, pàna eri cameradi si colegi ai lui Urban, apucà dreptu in contra acestuia, carele asteptase indesiertu cá se ajunga generariulu Wardener cu brigad'a sa in ajutoriu; cà-ci in locu de alte trupe regulate ii venira numai 580 ostasi sub comand'a capitanului Rosner si càteva sute de lanceri de prin tienuturile vecine, armati cá vai de ei. In 21. Octobre trupele inemice se aflá façia in façia la comun'a St. Ioan'a (Vajda St. Iván) aprópe de Reginu, si adeca: 1300 ostasi de granitiari si de linia, alaturea cu ei lancerii, sub comand'a lui Urban; celu pucinu 10 mii secui bine armati, in partea ceealalta. Resultatulu bataliei era de prevediutu. Dupà cele de antaiu puscaturi trase in carne, parte mare a lanceriloru o luà la fuga spre unu batalionu de granitiari, pe care in locu se'i fia de ajutoriu, ilu adusera in cea mai mare disordine. Nu ve mirati de acésta; curatu asia o patira mai tardioru lancerii secui la Tergulu-Muresiului; cumu audira bombanitulu tunuriloru, o luara la fuga in tóte partile. Cu tóte acestea, batali'a la St. Ioan'a tienù dela 1 óra pàna pe inserate. Urban perdù 36 fetiori morti si duoi oficiri locotenentii Hönig si Kalivoda, si asia se retrase dela Reginu, fòra cá se fia persecutatu. Secuii incuragiati de Berzenczey, detera focu orasiului, predara si omorira pe toti càti le cadea in màna, éra pe 17 ostasi remasi in spitalu ii macelara cá ori-ce selbatici dein Americ'a. Secuii mai detera flacariloru, éca asia, dein chiaru seninu, inca si comunele Mirasteu, Archiudu, Beseric'a alba, Grebenisiulu. Ori-ce disciplina disparuse deintre ei. Urmarea fu, cà batali'a dela Tergulu-Muresiului dein 5 Novembre, o perdura in modu atàtu de rusînosu, in càtu déca generariulu Gedeon ar fi desvoltatu numai cevasi energia mai mare, si br. Puchner asemenea, secuii aru fi remasu pe pace in muntii loru. In locu de acésta inse br. Puchner dise càtra comitetulu romanescu carele in 19. Nov. mersese la densulu in corpore cá se'i gratuledie: „Tiér'a este pacificata, afara numai de Trei-Scaune, pe care le voiu pacifica eu. Ve recomandu cá se desarmati pe poporu si se nu mai suferiti nici unu feliu de crudime.“

„Vomu desarma Excelentia. Crudimi n'amu suferitu nici-odata, ne-amu silitu se le evitamu dein respoteri; dara crudimile insurgentiloru producu repressalii“, observà Baritiu.

„Repressalii? Asia? Bine. Asia dara diumetate tunurile mele am se le intorcu asupra dvóstra, si diumetate asupra rebelliloru. Ati intielesu?“

Cu acésta resolutiune esiramu dela septuagenariulu podagristu, carele si in acea di abia se redicase dein asternutu. S'a insielatu bietulu betranu, amaru s'a insielatu. Elu eu ascultatu de ómeni cá Fronius, cá Bedeus si cá secretariulu seu Florian Glanz, inemici jurati ai romaniloru; a perdutu Transilvani'a si tóta reputatiunea sa si a celoru-lalti generari, deintre carii Gedeon si Pfersman au fostu trasi mai tardiu si in cercetare aspra; ceilalti au fostu pensionati.

Dupa-ce generariulu Wardener a venitu in ajutoriu lui Urban cu 2420 ostasime regulata si cu 5 tunuri, s'a decisu cá se ocupe capital'a tierei, adeca Clusiulu, ceea ce s'a si intemplatu in 17. Novembre cu neasteptata usiorintia, pentrucà insurgentii magiari dupa doue loviri scurte o luara la fuga spre Ungari'a. Cele doue batalióne ale regimentului II. au luatu parte activa la tóte operatiunile càte s'au intemplatu pe lini'a deintre Nasaudu si Clusiu.

(Va urma.)

*) Kővári la pag. 94; dara la pag. 103 pune numerulu secuiloru armati si porniti dela loculu adunarei numai la 16 mii. Prea destui si atàtia in casulu de façia.

Liber'a muraria.

(Continuare dein diariulu lunariu Mistria).

Cateva cuvente istorice asupr'a K.·. dedicata intieleptiloru din Heliopolis.

Ori catu amu voi se cautamu dat'a si epoc'a precisa a infiintiarii acestei institutiuni bine-facatóre si civilisatrice in tempurile atatu de departate de noi; ori catu amu voi se scimu intr'unu modu positivu anulu si localitatea unde ea si-a avutu nascerea, totusi, incercarile nóstre ostenitórie aru fi vane, si n'amu potea cu destulu succesu atinge punctulu doritu. Dar cu tóte astea, totu ce este certu si probatu, este, cà ea, inaintea aparitiunei auctoriloru vechiului si noului testamentu, a esistatu, si legiuitori dupa malurile Iordanului si Eufratului, in isvórele bogateloru sale principie, au culesu preceptele adeverului, dreptatii, egalitatii, libertatii, si fraternitatii loru.

Orasiele, pline de anticele sciintie, Memphis, Alecsandri'a, Heliopolis si altele din Egipetu, au portatu, din tempurile cele mai departate, acésta institutiune: medicina, filosofia, astronomia, sciintiele naturale, matematecele si cestiunile sociali, erau studiate si practicate acolo de sapientii masoneriei; si déca n'aru fi fostu barbarulu si antiumanulu actu de incendiu la 634 e. v. in Alesandri'a, acestu orasiu, prin bibliotec'a sa, ne aru fi spusu cu acte autentice, de progresulu ce masoneri'a a adusu in lume. Dara óre si in dilele nóstre ieroglifele dupa nenumerate ruine nu ne spunu, nu tradezu misteriele ce ele ascundu?

Malurile Gangului nu pastrezu óre si astadi traditiunea acestei vechi institutiuni?

Masoneri'a este vechia cá si omenirea. Ea a sustienutu totu-déun'a progresulu in sciintie, a propagatu totu-déun'a caritatea; in sfer'a inalta in care ea se afla nu s'a pusu nici odata pe terenulu lupteloru discordante si a proscrisu totu-déun'a ur'a. Numai astu-feliu ea a potutu si va potea essistá catu omenirea.

Masoneri'a a gasitu in calea sa multe obstacule, a avutu de invinsu multe difficultati. Au fostu epoci candu, persecutata de nisce barbati puternici ai dilei, ea a lucratu mai incetu si pe ascunsu, dara prin tari'a convictiuniloru sale totu-déun'a a triumfatu.

Va face obiectulu altoru articole istori'a masoneriei in generalu si a Romaniei in particulariu, precumu mai pe largu si a celoru infiintiate in secolulu actualu; ómenii carii au contribuitu la nascerea loru, carii au luptatu pentru inalte scopuri in tiér'a nóstra. In acestu articolu ne vomu ocupá pe scurtu de L.·. dedicata intieleptiloru din Heliopolis, in O.·. din Bucuresci.

Acésta L.·., infiintiata la 1863 Augustu, sub auspiciele M.·. O.·. alu Franciei, si dupa staruinti'a mai multoru ff.·. din elit'a societatii romane, carii au primitu lumin'a in Franci'a, avù instalarea sa oficiala la 4. Maiu 1864, cu doi ani si diumetate in urm'a caderei sub adormire a L.·. Stéu'a Dunarii.

Dorinti'a spre a face parte in acésta institutiune era mare, in pucinu tempu ea numerá in sinulu seu inteligenti'a, capacitatea si avuti'a tierei. FF.·. care ocupau functiunile cele mai inalte in tiéra, purtau cu placere siortiulu muncitoriului si emblemele egalitatii.

Pe atuncea localulu At.·. era in strad'a teatrului; unu evenimentu sinistru aduse confusiunea. In sér'a de 7. spre 8. Octomvre 1864 eclatà foculu in interiorulu seu si puse L.·. in imposibilitate d'a mai urmá acolo siedintiele sale. Gratia staruintiei mai multoru ff.·. archiv'a scapà neatensa. Se luara indata dispositiuni spre reconstruirea temp.·., ceea ce se si facù in anulu urmatoriu. Pana atuncea L.·. a tienutu siedintiele sale in casele f.·. G. Filipescu, care a ocupatu cu multa demnitate si fotoliulu de Ven.·.

In acelu anu se iví si o inundatiune mare, care coplesi diumetatea capitalei. Membrii acelei L.·., pe langa o suma de bani inaintati ministeriului din intru spre a subveni inundatiloru, se ocupá si fia-care in particulariu, dupa midiulócele sale materiale, spre a vení in ajutoriulu acestoru nenorociti.

Mai tardiu, L.·. a trimesu si o suma de bani comitetului instituitu in Moldov'a spre a veni in ajutoriulu saraciloru d'acolo.

Afara de acést'a, ori-ce cerere venita, fia din afara, fia din intru, L.·. a sciutu se faca facia si se usiureze dorerea nenorocitiloru C.·. V.·.

La trei Maiu 1866 s'a cerutu si 'i s'a permisu autorisatiunea de a arborá pe localulu |·¯| bandier'a cu colorile nationale si insemnele masonice.

In acelasi anu f.·. I. Balacénu a representatu acésta R.·. |·¯| in adunarea legiuitóre masonica dela Parisu.

Progresulu ce se facea in fia-ce di, era mare. Mergéu astu-feliu lucrurile candu in Martie 1867, nu scimu din ce cause, se puse in adormire At.·. . . . . Totu mobiliariulu si archiv'a ei risipita intre mai multi ff.·., com.·. infiintiate acuma isi dau tóte sfortiurile spre a le gasi*).

Dupa unu intervalu de mai bine de cinci ani de inactiune regretabila, pe la inceputulu anului 1873 catoru-va ff.·., cei mai multi apartienendu altoru |·¯| |¯¯|, le vine idei'a frumósa de a redicá din adormire acésta R.·. |·¯|. De si totu mobiliariulu vechiu nu mai esista, astu-feliu cà trebuiá totulu facutu de a capo, acestu numeru restrinsu de ff.·. incepù se-si aiba siedintiele sale preparatórie.

In noulu localu inchiriatu in strad'a Scauneloru Mr. 23, la 27. Maiu se tienù prim'a siedintia regulata

---

*) Facemu unu apellu caldurosu catra toti ff.·. membrii vechiei acestei R.·. |·¯| de a ne luminá asupr'a midiuloceloru de a gasi archiv'a, fora de care ne este imposibilu de a potea formá mai tardiu istori'a intréga a acestei |¯¯|, precum si istori'a masoneriei in Romani'a.

la care au fostu invitati toti ff.·. membri vechi ai sei, candu se facura si alegerile. Cu tóte astea tempulu vacantieloru se apropiá si nu se mai potea sperá, in tempulu verei, la ceva lucrari mari.

Dupa terminarea vacantieloru, pe la finele lui Noemvre, se facura alegerile. F.·. A. Costiescu, alesulu At.·. la Veneralatu, sciù se dea societatii aceea animare si dorintia pentru bine si concordia. Cu energi'a sa si a catoru-va ff.·. din biurou sciù, in pucinu tempu, se faca tóte lucrarile indispensabile: In dorinti'a de a le indeplini catu mai curendu, nopti intregi erau sacrificate lucrului. Peste cateva dile se mobilà At.·. astu-feliu cà numai avea nimicu de doritu. De si L.·. n'avea fonduri, daru buna-volinti'a mai multoru ff.·. fù destula spre a subveni toturoru trebuintieloru.

F.·. Costiescu facù ofranda L.·. treidieci de galbeni.

F.·. I. Bujorénu, una suta de esemplare din colectiunea sa de legi comunale de cate siése franci esemplariulu, cu destinatiune, diumetate pentru fondulu L.·. si restulu pentru acela de bine-faceri.

F.·. B. Vermontu, unulu din cei mai caldurosi aperatori ai mas.·., facù o ofranda din cele mai frumóse, si cu atatu mai frumósa, cu catu are o destinatiune din cele mai nobile.

Din brosiurele traduse, ce va imprima, ofera cate trei sute de esemplarie pe fia-care luna pe tempu de unu anu, — brosiuri, care se vendu cu cate unu leu esemplariulu, — pentru destinatiuni de bine-faceri. Acésta nobila ofranda se urca la suma de lei trei mii siése sute. Afòra de acésta mai ofera inca o a treia parte din valórea brosioreloru ce L.·. aru poté desface. A facutu ofranda si diariele masonice La Chaîne d'union şi der Zirkel pe cate unu anu.

F.·. A. Berger, unu adeveratu filantropu, a facutu ofranda pentru fondulu de bine-faceri 115 lei.

F.·. Haim Lewy, 200 lei, totu pentru acelasi scopu.

F.·. A. Argintoianu, unu cr.·.

F,·. I. Algiu, de si nu e membru activu in acésta R.·. L.·., a oferitu trei stangini lemne spre a veni in ajutoriulu saraciloru.

Astea suntu in pucine cuvinte ofrandele ce, spontaneu, in intervalu de cateva dile, ff.·. nostri au facutu acestei R.·. L.·. Speramu cà inceputulu este de bunu auguru, si viitoriulu ne va aretá, cà se voru mai face altele si mai mari.

Credemu de datoria a relatá in pucine cuvente si faptele de bine-faceri pe care le-a facutu At.·. in intervalu de cateva dile.

Afòra de ajutórele date mai la ori-ce cerere facuta; fia din strainatate, fia de aici, At.·. voindu din tóta anim'a se fia totu-déun'a conformu principieloru sale pentru care lupta, a oferitu societatii pentru cultura poporului romanu si institului Asilulu Elena cate trei sute lei. A facutu si o adresa catra Maria Sa Dómna romaniloru Elisabetha, prin care aréta gratitudinea sa pentru sustienerea institutului, din care se formezu mume bune.

R.·. L.·. a mai trimesu de curendu si orfelinatului generalu din Parisu o suma de lei 150 pentru a contribui la sustienerea copiiloru loviti de sórte.

Atelierulu simtiea trebuinti'a unui regul.·. interioru alu seu; la 27. Noemvre ilu si votà.

In mai pucinu de unu anu avù peste treidieci de initiati.

F.·. Stefanu Sioimescu, oratorulu L.·., sciu se profite totudéun'a de tempu spre a tiené discursuri potrivite cu atributiunile sale, discursuri, cari voru remané multu tempu in memori'a ff.·. asistinti.

Intr'un'a din siedintiele sale, L.·. a celebratu unu servitiu funebru in memori'a toturoru ff.·. decedati. Impresiunile produse suntu viu marcate in memori'a ff.·. asistenti.

Inca unu faptu frumosu ce a intreprinsu acésta R.·. L.·. este, credemu, si fondarea acestui diariu, care are de obiectu respindirea ideieloru masonice intre ff.·. Intreprinderea acestei lucrari este din cele mai utile si mai avantagióse; elu se va grabi totu-déun'a de a tiené in corentulu fapteloru, fia din intru, fia din afòra, pe ff.·. din Romani'a. Credemu de prisosu de a atrage atentiunea ff.·. apartienendu diferiteloru LL.·. din tiéra spre a comunicá redactiunei nóstre faptele care merita de a se trece in istori'a masoneriei romane. Totu de-odata rogamu si pe toti ff.·. betrani in acésta institutiune de a ne tramite notitie pentru formarea unui monumentu de istori'a masoneriei in Romani'a.

Nr. 259—1874.

Procesu verbale

luatu in siedinti'a ordinaria a comit. asoc. trans., tienuta in 10. Noembre c. n. 1874, sub presidiulu dlui cons. gub. pens. Pav. Dunc'a (celu mai betranu membru alu comitetului), fiendu de facia domnii membrii: I. Hannia, P. Rosca, Const. Stezariu, I. V. Rusu, Zach. Boiu, Vis. Romanu, I. Cretiu si I. Candrea.

§ 126. Dlu casariu presentéza conspectulu despre perceptiunile si erogatiunile fondului asoc. pre tempulu dela siedinti'a comitetului dein 8. Septembre a. c. pana la siedinti'a presente. Dein acelu conspectu resulta, cumu-cà in restempulu numitu s'au incasatu 971 fl. 83 cr. si s'au erogatu 1041 fl. (Nr. prot. ag. 257, 1874.)

Spre scientia.

§ 127. Totu dn. casariu presenteza conspectulu despre starea fondului academiei pre tempulu acestei siedintie. Dein care resulta, cumu-cà fondulu academiei are in proprietatea sa 12,613 fl. 74. cr. (Nr. prot. ag. 258, 1874.

Spre scientia.

§ 128. In nesu cu conspectulu casei de sub § 126, se raporteza in specialu, despre banii incursi la fondulu asociatiunei dela siedinti'a comitetului din 8. Septembre a. c. pana la siedinti'a presente, si

anume: a) Cá procente obvenitória cu 1-a Octobre a. c. dupa couponii obligatiuniloru de statu convertate in argintu, 33 fl. 60 cr. (Nr. 222, 1874.)

b) Cá procente obvenitória dupa prioritatile drumului feratu trans. 137 fl. 73 cr. (Nr. 235 1874).

c) Cá procente obvenitória cu 1-a Novembre a. c. dupa couponii obligatiuniloru urbariale ungurene, 43 fl. 93½ cr. (Nr. 247, 1874.)

d) Cá procente obvenitória cu 1-a Novembre a. c. dupa couponii obligatiuniloru de statu (metaliques) si de loteria 33 fl. 30 cr. (Nr. 248, 1874).

e) Cá procente obvenitória cu 1-a Novembre a. c. dupa couponii obligatiuniloru urbariale bucovinene 23 fl. 60 cr. (Nr. 253, 1874.)

f) Dela dn. magistru postale in Baitia, George Bardosi, s'a incasatu cá tacsa de membru ordinariu pentru totu-déun'a 100 fl., dein cari 70 fl. in o actiune a Bancei generale Transilvani'a, ér' 30 fl. in bani gat'a. (Nr. prot. ag. 220, 1874.)

g) Au mai incursu la cassa, cá tacse de membrii ordinari si pentru diplome 29 fl. (Nr. prot. 227, 238, 249 si 250, 1874) si cá prenumeratiuni la Transilvani'a 4 fl. (Nr. 206, 220, 1874.)

h) Prin directiunea desp. cerc. alu Sabesiului (IV) s'a tramisu cá tacse de membrii ordinari si oferte 41 fl. (Nr. 243, 1874) (a se conferi si § 141).

Se iau spre scientia, si dlui George Bardosi (de sub lit. f), carele a oferitu o suma mai considerabile in favórea asociatiunei, facanduse membru ord. pentru totu-déun'a, i-se esprima prin acést'a cea mai cordiale recunoscientia.

§ 129. In nesu cu conspectu de sub § 127, se raportéza despre banii incursi la fondulu academiei, pre tempulu dela siedinti'a comitetului dein 8. Septembre a. c. pana in presente si anume:

a) Cá procente obvenitória cu 1-a Octobre a. c. dupa couponii obligatiuniloru de statu convertate, 10 fl. 50 cr. in argintu (Nr. 222, 1874.)

b) Prin dn. advocatu in Gherla, Augustu Munteanu, s'a tramesu cá legatu, facutu in favórea fondului academiei de repausatulu prepositu capitulare, in Gherla, Macedonu Popu, in un'a actiune solvita dela Albina, cu couponii respectivii, 100 fl. v. a. (Nr. 251, 1874.)

Se iau spre scientia si domnului advocatu susu amintitu, carele a exoperatu in cualitatea de advocatu plenipotentiatu alu asociatiunei, grabnic'a realisare si incasare a legatului dein cestiune, ii se esprima multiamita pentru serviciele prestate in interesulu fondului academiei.

§ 130. Domnulu I. M. Riureanu directorele internatului Liceului, Mateiu Basarabu in Bucuresci, in memoria repausatului seu frate Radu M. Riureanu, tramite la asociatiune 1200 lei (60 napoleoni de auru) cu aceea dorintia si vointia expresa, cá aceea suma se se inscrie la averea asociatiunei, cá capitalu de fundatiune sub titlu: „fondulu repausatului Radu M. Riureanu," cu conditiunea numai, cá fondulu remanendu neatensu, numai interesele séu procentele anuali, se se intrebuintieze in folosulu junimei studióse, conformu § 2 din statute. (Nr. prot. ag. 219, 1874.)

Cu asta ocasiune venindu la discusiune cestiunea despre modalitatea administrarei si manipularei numitului fondu, intre limitele statuteloru asociatiunei, se facu urmatóriele propuneri:

Dn. comembru V. Romanu propune, cá se se faca spre acelu scopu, unu feliu de actu fondatiunale, in carele se se preciseze in anumite puncte, modalitatea administrarei si manipularei fondului cestionatu intre limitele statuteloru, si acela se se impartasiésca fundatorelui, carele séu 'lu va aceptá nemodificatu, séu 'lu va modificá dupa intentiunile sale. Ér' D. I. Candrea, considerandu respectiv'a charthia a fondatorelui de actu fondationale, destulu de precisu, nu afla de lipsa a se face altu actu, ci propune, cá fundatorelui, se i-se esprime in scrisu, cea mai cordiale multiamita pentru sacrificiulu celu generosu, ér' fundatiunea dein cestiune se se administreze separatu sub titlu: „Fondulu repausatului Radu M. Riureanu" si procentele anuali se se manipuleze respective intrebuintieze conformu §-lui 26 dein statute cu considerarea intentiunei fondatorelui, basate pre § 2 din statute.

In sensulu acestei propuneri, se esprima si dnii comembrii I. Hannia, Const. Stezariu si altii.

Dupa discusiuni indelungate, in fine, submitendu-se la votu propunerile amentite, se adoptà propunerea dlui comembru I. Candrea cu majoritate de 6 contr'a 2 voturi, redicanduse la valóre de conclusu.

§ 131. Se presentéza doue documente ale casei prin care se constatéza: a) cumu-cà argentulu incursu anume: 44 fl. s'a schimbatu cu BNote in v. a. in suma 44 fl. 88 cr. (Nr. 223. 1874).

b) Cei 60 Napoleoni de sub § 130 s'a schimbatu in BNote cu 525 fl. v. a. (Nr. 226, 1874.)

Spre scientia.

§ 132. Secret. II. presentéza doue conturi, si anume: a) unulu sunatoriu despre 36 fl. 50 cr. v. a. cá pretiulu tiparirei statuteloru asociatiunei in 2000 esemplaria, si a brosiurarei acelora. b) altulu despre 4 fl. v. a. cá pretiulu tiparirei certificateloru de membrii, cari au participatu la adunarea gen. trecuta. Totu odata se propune asemenarea esolvirei cestionateloru conturi.

Se asemenéza esolvirea acelora, dein cuantulu preliminatu pentru spesele estraordinaria.

§ 133. Domnulu professoriu gimn. in Blasiu, Alexiu Grama, cere a i se mai prelungi pre unu scurtu tempu, terminulu solvirei restului de 60 fl. ce mai are de alu recompensa la fondulu asoc. dein stipendiulu usuatu. (Nr. 215, 1874.)

Se decide a i se prelungí terminulu solvirei pàna in 1. Ian. 1875.

§ 134. Redactiunea Albinei, in urm'a provocarei comitetului dein 15. Sept. a. c. Nr. 214, rescrie, cumu-

cà, dupa ce nu dispune de nici unu esemplariu completu dein fói'a sa depre anii trecuti, nu se afla in positiune, de a poté satisface cererei, relative la oferirea, de càte unu esemplariu completu pre sém'a asoc. (Nr. 229, 1874.)

Se iea spre scientia.

§ 135. Pintea Ternaveanu, absolutu de silvicultura, si-esprima multiamit'a sa pentru stipendiulu, ce l'a usuatu dein fondulu asociatiunei cá elevu de silvicultura. (Nr. 240, 1874.)

Se iea spre scientia.

§ 136. Dn. secretariu I., G. Baritiu, tramite pre sém'a asoc.: a) Continuarea dein dictionariul usocietatiei academice fasc. XV—XXII.; b) Istori'a revolutiunei din 1821, de D. Aricescu, cum si c) Catalogulu gen. de cartile romanesci de D. Iarcu, cu aceea rogare, cá pentru cele doue dein urma, se se solvésca pretiulu obvenitoriu de 5 fl. 30 cr.

In fine, totu susu amentitulu Domnu mai tramite 40 esemplaria dein bibliotec'a Dlui I. M. Riureanu, dein 4 tomuletie càte 10 esemplaria, cu rogarea cá se se dea càte 3 dein fia-care la scólele de fetitie dela Sabiiu, Orlatu si Resinari; si unu esemplariu la scól'a de fetitie dein Mercurea. (Nr. 216, 1874.)

Cartile daruite se primescu pre langa espresiunea recunoscientiei, ér' pentru cele de sub b) si c) se concrede Dlui G. Baritiu cá pretiulu obvenitoriu se-lu solvésca dein banii redactiunei, trecùnduse in computulu resp. D. bibliotecariu se insarcinéza a le petrece in registrulu cartiloru asoc., ér' cele oferite pentru scólele de fetitie, se se inainteze in primirea directiuniloru scóleloru mai susu-amentite.

§ 137. Dn. secret. I., G. Baritiu, aduce la cunoscientia, cumu-cà fiindu alesu in comisiunea lesicografica a societatiei academice, dein $^{15}/_{27}$ Novembre a. c., va trebui se petréca o luna intréga in Bucuresci, si cà va dispune, cá in acelu tempu foi'a asociatiunei, se ésa in cate 2 cóle, inse asia, cá pre anulu intregu, se vina cate 36 cóle, cumu fù si pana acumu. Totu odata spre suportarea ulterióreloru spese ale edarei fóiei, cere o anticipatiune de 200 fl. (Nr. 252, 1874).

Incunosciintiarea se ia spre scientia, ér' exolvirea anticipatiunei cerute, se asemenéza la cas'a asociatiunei.

§ 138. Secret. II. presentéza suplica servitoriului cancelariei Filipu Florea, prin care acela, se róga, cá de o parte din caus'a scumpetei dominante, de alta parte in considerarea servitiului séu fidelu de mai multi ani, se ii se dea óre-care ajutoriu.

Secret. propune a ii se acordá unu ajutoriu de 30 fl. din superplusulu economisatu pe anulu asociatiunei $187^{3}/_{4}$ din sum'a primita pentru acoperirea trebuintieloru cancelariei (Nr. 254, 1874.)

Propunerea se primesce cu acelu adausu, cá ajutoriulu acordatu, se se esolveze in 3 rate, si se se petréca in computulu despre spesele cancelariei pre $187^{4}/_{5}$.

§ 139. Se presentéza testimoniulu scol. pre sem. II. $187^{3}/_{4}$ alu stipendiatului asociatiunei, Emilianu Popoviciu, studente in a V. clasa reale la Sibiiu cu progresulu eminente, dinpreuna cu documentulu de frecuentare pre anulu scol. $187^{4}/_{5}$.

Asemenea se presentéza documentulu de frecuentare pre anulu scolasticu curente, din partea stipendiatului asoc. Marcu Munteanu, studente in a III. clasa reale la Sibiiu (Nr. 255, 1874.)

Se iau spre scientia cu aceea cá se se dea la cass'a asoc. asemenatiunea necesaria pentru esolvirea stipendialoru de cate 60 fl. conferite susu numitiloru scolari, si pre anulu scol. $187^{4}/_{5}$, prin conclusiunea acestui comitetu din 8. Septembre 1874 (Nr. 210.)

§ 140. D. casariu presentéza computulu despre spesele de carausia ce le a avutu oficialii asoc. carii a participatu la adunarea gen. a asociatiunei tienuta la Dev'a in 10—11 Augustu 1874. Acelea spese pentru 3 oficiali, facu numai 35 fl. 6 cr. (Nr. 256, 1874).

Computulu se ia spre scientia cu aprobare, si sum'a spesata are se se petréca in erogatiunile asoc.

§ 141. Directiunea despartiementului cercuale alu Sabesiului (IV) asterne: a) protocolulu siedintiei subcòmitetului din 12. Iulie a. c. si b) protocolulu adunarei gen. cercuali, tienuta la Cutu, in 13. Septembre a. c. dinpreuna cu suma de 41 fl. incursa cá tacsa de membrii ord. si cá oferte (a se vedé si § 128 lit. h).

Dein protocolulu amentitu sub a), resulta, cumucà respectivulu subcomitetu, intre alte afaceri curente, s'a ocupatu in aceea siedintia, cu luarea dispositiuniloru necesarie, pentru tienerea adunarei generali cercuale.

Ér' dein protocolulu adunarei cercuali de sub b) resulta urmatórele lucrari:

1) Sub Nr. prot. II. s'a raportatu despre activitatea subcomitetului pre restempulu dela 1) Septembre 1871 pana in 30. Septembre 1874, care raportu s'a luatu spre scientia.

2) Sub Nr. prot. III. s'a raportatu despre starea casei despartiementului pre restempulu indigitatu sub 1.

3) Sub Nr. prot. IV. si VIII., s'a statoritu bugetulu preliminariu alu despartiementului cu sum'a de 40 fl., dein care una positiune de 15 fl. relativa la spesele de caletoria ale membriloru subcomitetului la adunarile cercuali, s'a reservatu spre licuidare, numai dela adunarea gen. cercuale, viitoria incependu.

4) Sub Nr. prot. V s'a alesu comisiunea conscrietória de membrii si sub Nr. IX., aceea comisiune a raportatu despre banii incursi cu aceea ocasiune, cá tacse de membrii ord. si oferte. Cu ocasiunea conscrierei membriloru, comun'a Cutu, prin antistele ei, s'a apromisu a se face membru fundatoriu alu asociatiunei, cu sum'a de 200 fl., care inse nu s'a depusu pana acum.

5) Sub Nr. VI., s'a defiptu loculu adunarei viitória la Sabesiu.

6) Sub Nr. prot. X., s'a alesu respective realesu subcomitetulu in persónele urmatoriloru domni: Sim. Balomiri directore, Io. Tipeiu, Io. Deacu, I. Macelariu, dir. Avr. Tincu, Io. Paraschivu si Nic. Lazaru membrii ordinari; ér' Io. Munteanu si dr. S. Moga membrii suplenti (Nr. prot. ag. 243, 1874.)

Conclusiune. Lucrurile subcomitetului de sub a), si ale adunarei cercuali de sub b) pos. 1, 2 si 5, se iau spre placuta scientia, ér' cu privire la pos. 3 se decide a se atrage atentiunea respectivului subcomitetu la observarea determinatiuniloru coprense in §§ 18 si 27 din regulamentu; totu odata facia cu cestiunea, relativa la spesele de calatoria ale membriloru subcomitetului, adoptata in principiu, acestu comitetu si-reserva enunciarea sa, pana pre tempulu candu dein partea viitórei adunari cercuali (dupa cum se dice sub Nr. prot. VIII. la fine), se va luá dispositiune meritória in aceea cestiune.

Cu privire la positiunea 4 se decide: cá respectiv'a comuna se se provóce a satisface aprimisiunei sale. In fine, alegerea subcomitetului de sub positi'a 6, se aproba.

§ 142. Dn. bibliotecariu raportéza despre cartile daruite pre séma bibliotecei asoc. care suntu:

1) A dou'a carte de lectura si invetiatura pentru scólele poporali romane de I. Popescu. Ed. Sibiiu 1874, daruita de auctoriulu.

2) Gramatic'a macedo-romana de I. C. Masimu. Ed. Bucuresci 1862, daruita de I. V. Rusu.

3) Kurzgefasste Gramatik der romänichen Sprache für Militärs. Ed. Sibiiu 1871, daruita de I. V. Rusu.

4) Verhandlungen und Mittheilungen des siebenbürgischen Vereines für Naturwissenschaften zu Hermannstadt XXIII. si XXIV. Jahrgang. Ed. 1873, 1874, daruita de reuniunea resp.

5) A magyar Korona országaiban 1870 év elején végrehajtott Népszámlálás eredményei etc. Ed. Pest'a 1871, daruita de dn. jude regiu in Deva, Io. Balomiri.

6) 7 bucati carti vechi istorice, daruite de dn. anticuariu Friedrich Engber.

7) 2 bucati carti istorice germane, daruite de dn. Hasdeu. In fine.

8) 5 bucati carti de diverse specialitati, daruite de dn. I. Cretiu.

Conclusiune. Cartile daruite se primescu pre lenga espresiunea recunoscentiei protocolaria, si se transpunu dlui bibliotecariu, spre a se inferí in registrulu bibliotecei asociatiunei.

§ 143. Secret. II. referéza in privinti'a concurseloru intrate la stipendia de cate 60 fl., dintre care, unulu este destinatu pentru unu gimnasistu dein comitatulu Dobacei dein una fundatiune anonima, altulu pentru unu gimnasistu, incependu dein I. clasa gimnasiale dein fundatiunea Nicolae Marinoviciu senatore.

Referentele, dupa ce arata, cà la cestionatele stipendia, au concursu 16 insi, avendu in vedere deoparte literile fundationali respective, de alta parte progresulu destinsu in studia, in combinare cu documentele de paupertate, si-permite a face urmatóriale propuneri:

1) Stipendiulu destinatu pentru unu gimnasistu dein comitatulu Dobacei, propune a se conferí concurentelui Iosifu Farcasiu, studente in I. clasa gimn. la Clusiu, carele a produsu testimoniu cu calculu de eminentia, si e nascutu dein Szék, municipiu, in comitatulu Dobacei.

2) Ér' stipendiulu din fundatiunea Marinoviciu, propune a se conferí concurentelui Emiliu Viciu studente in I. clasa gimnasiale la Muresiu-Osiorheiu, carele a produsu testimoniu de progresu, cu calculi de eminentia.

Punenduse la discusiune aceste propuneri, dn. protopopu, I. Hannia. luandu cuventulu, propune din partesi, cá stipendiulu de sub 1, destinatu pentru unu gimnasistu dein comitatulu Dobacei, se se conferésca concurentelui Vasilie Popu, studente in a IV. clasa gimnasiale in Gherla cu calcululu de progresu multiamitoriu, carele dupa cum a aflatu dein raportulu referentelui, este recomandatu si dein partea respectiviloru fundatori, cá se se considere dupa potintia, si este nascutu in Chechisiu, comitatulu Dobacei. Ér' dn. jude P. Rosca, se esprima pentru observarea principiului clasei inaintate, facia cu concurentii mai destinsi.

In fine, dupa indelungate discusiuni, la care partecipara toti membri presenti; dupa ce secret. referente, dein motive fundate, retragandusi propunerea, adoptà propunerea dlui protopopu I. Hannia, stipendiulu de sub pos. 1., cu unanimitate de voturi.

Se conferí concurentelui Vasilie Popu, nascutu in Chechisiu (Köstösmező) comitatulu Dobacei.

Ér' propunerea referentelui relativa la conferirea stipendiului de sub pos. 2.

Se adoptà cu unanimitate

Dn. asesoru consist. Z. Boiu referéza in caus'a concurseloru intrate la ajutóriele pentru sodalii si invetiaceii de meseria, preliminate pre anulu $187^4/_5$. Arata, cà la cele 2 ajutória de càte 36 fl. destinate pentru sodali de meseria au concursu 11 insi; ér' la cele 10 ajutória de càte 15 fl. destinate pentru invetiaceii de meseria, au concursu 51 insi.

Totu odata descópere Dlu referente, cumu-cà la propunerile sale in privinti'a conferirei cestionateloru ajutória, au avutu in vedere, cualificatiunea si lipsa materiale a concurentiloru, mai departe au luatu in consideratiune feliulu meserieloru respective, cum si distribuirea concurentiloru preste diferite parti ale patriei. Deci punenduse la discusiune cestiunea conferirei ajutórialoru mentionate si pre bas'a propuneriloru Dlui referente, aduse in combinare cu propu-

nerile secret. II., carele dein partesi inca insista pentru considerarea concurentiloru dein diverse regiuni ale patriei, cestiunea amentita, submitenduse la votisare, se decise in modulu urmatoriu:

1) Cele doua ajutória de càte 36 fl. se conferira cu unanimitate concurentiloru:

a) Sam. Baltesiu dein Vizokna, sodalu de pantofariu in Sibiiu.

b) Gregoriu Muresianu, sodalu de cismariu in Alb'a-Iuli'a.

2) Cele 10 ajutória, de càte 15 fl. se conferira urmatoriloru concurenti:

a) Lui Dum. Sechelu dein Saschizu, invetiacelu de lacatariu in Brasiovu, cu maioritate de 6 contra 2 voturi.

b) Fratiloru Georgiu si Ioanu Babosiu dein Archit'a, celu d'antaiu invetiacelu de croitoriu, alu doilea de mesariu in Brasiovu, colectivu cu maioritate de 7 voturi contra unulu.

c) Lui Georgiu Taleanu dein Sacelu, invetiacelu de pantofariu in Brasiovu cu maioritate de 6 contra 2 voturi.

d) Lui Ioanu Manu din Brasiovu, invetiacelu de cojocariu acolo cu maioritate de 5 contra 3 voturi.

e) Lui Nicolae Flasieriu dein Saschizu, invetiacelu de mesariu in Brasiovu, cu maioritate de 5 contra 3 voturi.

f) Lui Georgiu Balomiri, invetiacelu de pantofariu in Oresthia, cu unanimitate de voturi.

g) Lui Constantinu Munteanu (alias Muntenescu) din Mihesiu, invetiacelu de pantofariu in Clusiu, si lui Ioanu Popa din Frat'a, invetiacelu de rotaria érasi in Clusiu, colectivu (la olalta) cu 7 voturi contra unulu.

h) Lui Iuliu Podoba din Topa desierta invetiacelu de fauria in Clusiu cu unanimitate.

i) Lui Nicolae Furnica si Georgie Vestemianu, ambii invetiacei de papucaria in Sibiiu, colectivu cu maioritate de 6 contra 2 voturi. In fine

k) Ioanu Siandru dein Vistea inferiore, invetiacelu de cismariu in Fagarasiu cu unanimitate.

Celoru alalti concurenti este de a li se resolvá pentru astadata, in sensu negativu.

Verificarea acestui procesu verbale se concrede Dloru membrii I. Hanni'a, P. Rosc'a si C. Stezariu.

Sibiiu, datu cá mai susu.

In absenti'a Dlui vice-presiedinte
P. Dunc'a mp. I. V. Rusu mp., secret. II.

S'a prelesu si verificatu. Sibiiu 14. Nov. 1874.
Ioanu Hanni'a mp. P. Rosc'a mp. Stezariu mp.

Nr. 259—271/1874.

Contribuiri la fondulu academiei.

1) Prin dn. advocatu in Gherl'a, Augustu Munteanu, s'au trimesu cá legatu facutu in favórea fondului academiei, de repausatulu prepositu Macedonu Popu, in un'a actiune dela institutulu Albin'a, cu couponii respectivi 100 fl. v. a.

2) Prin dn. proprietariu in Beclénu, Petru Muresianu Sireganulu, s'a trimesu cá rat'a a II a din cuantulu de 20 fl., subscrisu de domni'a sa in favórea fondului academiei 5 fl.

3) Totu prin susu numitulu domnu Petru Muresianu, s'a mai trimesu dela Vasilie Ilisiu senioru contrasiu in Siregu, cá pretensiune incasata dela debitoriulu aceluia, M. Goldstein 7 fl.

Sibiiu 8. Decemvre 1874.

Dela secret. asoc. trans.

Nr. 259, 1874.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. trans. pre tempulu dela siedinti'a comitetului asociat. dein 15. Septembre a. c. pana la siedinti'a dein 10. Novembre a. c.

1) Dela domnulu secretariu I. alu asoc. Georgiu Baritiu tacs'a de membru ordinariu pre $187^3/_4$ si $187^4/_5$ 10 fl.

2) Dela domnulu canonicu si direct. gimnas. in Beiusiu, Teodoru Kövári tacs'a de membru ord. pre $187^2/_3$ si $187^3/_4$ 10 fl.

3) Dela dn. asesore consistoriale in Sibiiu, Moise Lazaru tacs'a pentru diploma 1 fl.

4) Dela dn. archivicariu archi-diecesanu in Sibiiu, Moise Tom'a tacs'a pentru diploma 1 fl.

5) Dela dn. cancelistu judecatorescu in Sibiiu, Ioane Mihaltianu tacs'a pentru diploma 1 fl.

6) Prin directiunea desp. cercuale alu Sabesiului (IV.) s'a trimesu:

Dela dn. parochu in Sabesiu, Nicolae Lazaru tacsa de m. ord. pre anii $187^2/_3$ si $187^3/_4$ 10 fl. Dn. advocatu in Sabesiu, Ioane Munteanu tacsa de membru ordin. nou pre $187^4/_5$ 5 fl. Dn. medicu in Sabesiu, dr. Ioane Mog'a tacsa de membru ord. nou pre $187^4/_5$ 5 fl. Dela dn. protop in Sabesiu, Ioane Deacu tacsa de membru ord. pre $186^4/_5$ 5 fl. Dn. Vasilie Albini economu in Cutu, tacsa de membru ord. pre $187^2/_3$ 5 fl.

Cá contribuiri odata pentru totu-déun'a:

Dela dn. Alesandru Dobrescu preotu in Hemig, 1 fl. Dn. Simeonu Marcu preotu in Dumitr'a, 1 fl. Dn. Filipu Mironu antiste comunale in Cutu 2 fl. Dn. Georgie Nistoru cantore gr. cat. in Cutu 1 fl. Dn. Ioanu Popu preotu in Drasiovu 1 fl. Dn. Constantinu Colbasi studente din Cutu 1 fl. Dna Ioan'a Pop'a proprietaritia in Cutu 1 fl. Dn. Georgie Metesiu preotu in Cutu 1 fl. Dn. Eustachiu Cibu preotu in Dai'a 1 fl. Dn. Ioanu Dicu alias decanu invetiatoriu in Cutu 1 fl.

Sum'a 41 fl.

Dela dn. teologu absolutu in Lipov'a Gregoriu M. Marienescu tacsa pentru diploma 1 fl. Dn. protopopu in Lipov'a, Ioane Tieranu tacsa de membru ord. pre $187^3/_4$ 5 fl.

Prin dn. I. M. Riureanu cá capitalu de fundatiune sub titlulu: fondulu repausatului Radu M. Riureanu s'a trimesu 1200 lei (60 Napoleoni de auru).

Prin dn. inspectore scol. II. alu fondului reg. Iuliu Bardosi, s'a administratu dela dn. magistru reg. postale in Baiti'a Zarandana, Georgie Bardosi, cá tacsa de membru ord. pentru totu-déun'a in un'a actiune dela banc'a gen. Transilvani'a Nr. 675, 70 fl. si bani gat'a 30 fl. la olalta 100 fl.

Sibiiu 10. Novembre 1874.

Dela secret. asoc. trans.

Editoriu si provedietoriu: Comitetulu. — Redactoriu G. Baritiu, secretariulu I. alu asociatiunei, — Tipografi'a Römer & Kamner.